

Palijativna skrb MOŽEMO LI BOLJE?

Pozdravni govor predsjednice LC Grič Ingrid Marton i ravnatelja SB-a za plućne bolesti Rockefellerova prim. dr. sc. Marinka Artukovića prije početka humanitarne glazbeno-scenske predstave „Sanjam u snu“ održane u Hrvatskom glazbenom zavodu 28. veljače, na kojem su sudjelovale Renata Pokupić, Tonja Čuić, Petra Kušan i Mia Zalukar.

Svaka se obitelj susreće s bolesti, izlječivom, a ponekad kroničnom ili neizlječivom. Pojedinci i obitelji sa svojim se problemom nose najbolje što mogu u danim okolnostima. Dok smo zdravi i funkcionalni, pa makar bili i medicinski djelatnici, obično ne promišljamo kako se s tom situacijom nose i koliko pate, kako pacijenti, tako i njihove obitelji. Sociološke i kulturološke mijene, migracije, produljenje očekivanog trajanja života, biotehnoški razvoj, sve su to čimbenici koji neposredno utječu na naše poimanje kronične i terminalne bolesti. Zaposlenici svih onih ustanova koje na ovaj ili onaj način provode program palijativne skrbi, kao i volonteri pri različitim udrugama, svjedoče o sve većoj potražnji za palijativnom posteljom i premalom kapacitetu malobrojnih ustanova koje se bave palijativom. Ministarstvo zdravstva objavilo je u listopadu 2017. „Nacionalni program razvoja palijativne skrbi u RH

za razdoblje od 2017. do 2020. godine“. Procjenjuje se da usluge palijativne skrbi treba oko 40 000 ljudi, a na raspolaganju je ukupno 400 postelja. U nekim je dijelovima naše domovine uvođenje sustava palijativne skrbi započelo, dok u nekima nije ni zaživjelo.

U zdravstvenim ustanovama kojima je grad Zagreb osnivač, palijativna skrb je organizirana na tri razine: kao primarna (domovi zdravlja, ustanove za zdravstvenu njegu u kući), sekundarna (specijalne bolnice) i tercijarna (klinika, klinička bolnica). Razvijeno je nekoliko projekata kojima se zbrinjava ova skupina pacijenata, poput projekta „Bolnica u kući“ kojim se zbrinjavaju pacijenti otpušteni iz SB-a za plućne bolesti Rockefellerova, na način da su osigurane posjete medicinskih sestara dva ili više puta dnevno, dok se projektom „Dodatna palijativna skrb u kući“ osigurava sestrinska pomoć pacijentima u završnim fazama bolesti,

a projektom „Stomatolog u kući“ osiguravaju se stomatološke usluge u domu korisnika palijativne skrbi. Palijativna skrb sekundarne razine provodi se u SB-u za plućne bolesti, Rockefellerova 3, koja za sada raspolaže s 34 palijativne postelje, dok se na tercijarnoj u nekom obliku provodi u KB-u „Sveti Duh“ i u Klinici za psihijatriju „Vrapče“. Osim ustanova čiji je osnivač grad Zagreb, pomoć pružaju i udruge civilnog društva: Franjevački svjetovni red - mobilni palijativni tim, Hrvatska udruga prijatelja hospicija, Gradsko društvo Crvenog križa, Centar za palijativnu skrb i medicinu, Hrvatski centar za palijativnu skrb, Hrvatska udruga njegovatelja, udruga „Krijesnica“, udruga „Sve za nju“ i udruga „Krugovi“.

Kako je to u stvarnosti?

U trenucima kada tražimo pomoć da svoga najbližeg koji neizrecivo pati i potpuno je onemoćao zbog teške i kronične bolesti, ili je u završnoj fazi maligne bolesti, smjestimo u odgovarajuću instituciju, spremni smo na sve i sva. U našem društvu koje funkcionira na principu *intervencije*, tražimo, sukladno našim preferencijama i mogućnostima najbolju osobu za intervenciju (čitaj: vezu). Takve su prilike tegobne i mučne. Trošimo osobne i financijske resurse da se domognemo palijativnog kreveta, s više ili manje uspjeha. Tema je morbidna i svi je društveni subjekti izbjegavaju, jer još uvijek nema dovoljno dobrog odgovora kako zbrinuti: teško bolesnu djecu na koju smo svi osjetljivi, mlade koji su životno onespособljeni i ne funkcioniraju u svakodnevnicima bez stalne pomoći, osobe umjetnoj ventilaciji, bolesnike u završnoj fazi zloćudne bolesti itd. Naravno, jedna je od opcija da se član obitelji potpuno posveti pacijentu, odričući se

praktički poslovnog i privatnog života. Alternativa je osoba koja će to isto učiniti za financijsku naknadu.

Gdje smjestiti najmilije?

- **U hospicij:** jedini hospicij u našoj zemlji nalazi se u Rijeci, a vodi ga Caritas riječke nadbiskupije.
- **U zdravstvenu ustanovu:** gotovo nemoguće bez intervencije.
- **U ustanovu za njegu u kući:** nemoguće bez značajnih financijskih sredstava.

Što učiniti?

Osim zakonodavnih mjera i nužnih akata, treba oformiti dostatan broj palijativnih postelja i omogućiti da budu dostupnije. Na tome primjerice intenzivno radi SB za plućne bolesti Rockefellerova, ustanova čiji administrativni i medicinski kadar ustrajno radi kako bi što više poboljšao kako radne uvjete i kvalitetu zdravstvene usluge za korisnike palijativne skrbi. Edukacija, uvjeti rada, uvođenje novih tehnika i aparatura pomoć nisu mogući su bez financijskih sredstava.

U svrhu senzibilizacije javnosti i pomoći SB za plućne bolesti Rockefellerova organizirane su dvije humanitarne akcije: tradicionalni, odlično posjećen Christmas Bazaar u prosincu 2018. u organizaciji Međunarodnog kluba žena (IWC) i humanitarni koncert „Sanjam u snu“ u organizaciji ženskog Lions kluba Grič. Zanimljivo je napomenuti kako su članice IWC-a (većinom strankinje) bile neugodno iznenađene nedostatkom potrebnog broja postelja, institucija i profesionalaca, bez koji sustav palijativne skrbi praktički ne postoji.

Takve su akcije hvalevrijedne, ali ne mogu zamijeniti planiranje projekta, oformljivanje postelja i tako potrebno dostatno, trajno financiranje na državnoj razini.

Zato, nemojmo okretati glavu od palijative! Svatko od nas pijedinačno ili netko od naših najmilijih možda će već sutra trebati usluge palijativne skrbi.

- Tada ćemo se upitati:
„Ljudi, ma je li to moguće?“

Doc. prim. dr. sc. Ingrid Marton, dr. med.
